

HAVASY GYULA

MAGYAR KATOLIKUSOK SZENVEDÉSEI 1944-1989 RÉSZLET

1945 márciusában Kolákovics, horvát jezsuita Magyarországra jött, hogy elindítsa a kisközösségek ifjúsági pasztorációját. Magyar egyházi jóváhagyásért Grósz József kalocsai érsekhez fordult, aki őt Mindszenty József veszprémi püspökhöz irányította. Mindszenty látva a kommunista hatalomátvétel veszélyét, az egyház jövőjét erősítő bázisközösségi munkára az engedélyt megadta. Kolákovics, Mindszenty igazolásával kezdett Debrecenben kiscsoportos lelkipásztorokodást. A főiskolások 6 fős közösségét átadta a piarista Bulányi György egyetemi lelkésznek. Ez a kisközösség első tagjaival ma is működik Budapesten. 1948 októberében, Esztergomban hangzott el Bulányi számára a felejthetetlen Mindszenty mondat: "Tanár úr, párttitkárok soha nem határozhatják meg az anyaszentegyház magatartását." - Ami pedig a kisközösségeket illeti, szabad-e, merhetjük-e, azt felelte: Nem azért tanultuk az ősegyház történetét, hogy régiségtani ismereteinket gyarapítsuk. A katolikus iskolák államosításakor és a hitbuzgalmi egyesületek betiltásakor, 1948 nyaratól a "csoport" marad a világi apostolok nevelésének egyetlen bázisa. A papok, püspökeik és szerzetes előjáróik irányítása mellett végezték eme munkájukat. Így Sik Sándor piarista provinciális 1949 végén három nap 30 piarista atyával megvitatta, 1950-től pedig az A.C. igazgatója, Endrey Mihály püspök irányította ezt a kiscsoportos ifjúsági pasztorációt. Ezért 1952-től többszáz pap szenvedett börtönt, így Bulányi György is 1952-1960. között. A csoportok újbóli szerveződése 1965-től kezdődött. A világszerte megélnékvült teológiai kutatások eredményeit is felhasználva, Bulányi a 4 evangélium alapos tanulmányozása során dolgozta ki a "Keressétek Isten Országát" (KIO) című munkáját. Ez a közösségek foglalkozásának vezérfonala: "Elsősorban Jézus szavaiból, élete példáiból akarjuk látni az életünkben konkrétan megvalósítható "jézusi eszméket". Az emberszeretetés megélése a "szolgálat" (hatalomra nem törés), a szegénység (igénytelen életvitel, a hazai és a harmadik világ rászorulóinak támogatása), az "erőszakmentesség" (a katonáskodás visszautasításával a világbéke munkálása)." 1971-től "Karácsonyi Ajándék" (KarAj) néven évenként bővülő füzetek gyűjtik össze a csoportok legnívósabb szellemi termékeit. Gyakorlati cél, hogy minden tag nőjön fel olyan Jézus-tanítvánnyá, hogy majd ő is 4-12 fős kiscsoportot barátkoztasson össze és következetesen nevelje vezetőkké. Az összejövétel lehet heti, kétheti, havi. Ezekben az elmélkedés és szellemi munka mellett gyakorlati kérdések (család, gyermeknevelés,

munkahelyi, társadalmi problémák stb.) és egyéni kérdések kerülnek megbeszélésre. Minden témához, mindenki hozzászól. Az igényesebbek a Bokor1 5 éves teológiai kurzusán mélyítik el hitbeli ismereteiket. Évente 70-80, bensőséges légkörű lelkigyakorlatot vezetnek. A csoportok hálózata választja a 20 fős "csúcscsoportot". Ebben 3-4 pap és velük egyenrangú vezetők dolga, hogy a bázisról érkező információkat havonta összegyűjtsék, feldolgozzák és visszaáramoltassák a báziscsoportokhoz. Ajánlatokat dolgozhatnak ki, de ezeket az egyes csoportok szuverén módon elfogadják, vagy nem fogadják el. Évek folyamán kb. 25 csoportvezető tanult ki a Bokorban. 1989-ben volt 185 vezető (köztük 35 pap) és kb. 2000 tag. A kiscsoportok a nehéz időkben, a börtön árnyékában sem törődtek azzal, mit ismer el az egyházpolitika egyházi tevékenységnek, mit nem, hanem egyedül az Evangélium tanítását vették figyelembe. Az államhatalom 1976 tavaszáig, rendőrségi ügynek tekintette a bázisközösségek tevékenységét. Illegális szervezkedéssel, az államrend megdöntésére irányuló összeesküvéssel és más államellenes cselekményekkel vádolták őket. Tagjaikra súlyos börtönbüntetéseket róttak ki. 1976-ban ez a helyzet megváltozott. Az ENSZ Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezményét hitelesítő 1976/8. számú törvényerejű rendelete szerint: "Mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságára, hogy vallását vagy meggyőződését akár egyénileg, akár másokkal együtt nyilvánosan vagy magánkörben kinyilváníthassa, gyakorolhassa és taníthassa... Nézetei miatt senki sem zaklatható... A békés gyülekezés jogát el kell ismerni." (Magyar Közlöny, 1976. 32. sz.) Az ÁEH2 eszköznek használta az egyházi hierarchiát. Az ebben az időben kinevezett Lékai László esztergomi érsek lett az állam szemében a magyar egyház - így a bázis közösségek - felelőse. Elvárta tőle az állam, hogy megvalósítsa az 1950-es megállapodás követelményét: "eljár azok ellen az egyházi személyek ellen, akik a Magyar Népköztársaság törvényes rendje és kormányának építő munkája ellen fellépnek." 1976 után gyakorlatilag az ÁEH eszköznek használta a hierarchia vezetőit. Ebből a helyzetből következik, hogy a báziscsoportok az egyházi hierarchiában inkább az állam végrehajtó szerveit látták. Az egyházi vezetők pedig az állam és az egyház közötti békés együttműködés zavaró elemeinek tekintették a bázisközösségeket. A rendszer bázisközösségekről alkotott véleményét - közvetve - kifejezi a békepapok szócsove, a Katolikus Szó, amely az egyházi kisközösségeket a nácizmussal egy szintre teszi: "Az úgynevezett elitkereszténység... bölcsője a hitleri Németország volt. A II. világháború végén itthon is megszületett a kópia. Mint afféle kópia, nem sikerült. Tíz esztendővel ezelőtt más nevet kapott a gyerek és lett belőle báziskereszténység.